

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 36/99

Ústavný súd Slovenskej republiky v Košiciach na neverejnom zasadnutí senátu 2. septembra 1999 zloženom z predsedu senátu JUDr. Tibora Šafárika a členov senátu JUDr. Viery Mrázovej a JUDr. Richarda Rapanta prerokoval prijatý podnet [REDACTED], bytom [REDACTED] zastúpeného JUDr. Pavlom Seleckým, komerčným právnikom, Pezinok, Slnecná 48, vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety Ústavy Slovenskej republiky v súdnom konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava I, Záhradnícka 10 pod sp. zn. 18 C 5/96 a takto

r o z h o d o l :

Okresný súd Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 5/96 **p o r u š i l** právo [REDACTED] na prerokovanie jeho veci bez zbytočných priet'ahov upravené v čl. 48 ods. 2 prvej vete Ústavy Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky v Košiciach (ďalej len „ústavný súd“) bol 17. apríla 1997 doručený podnet [REDAKOVANÉ] (ďalej len „navrhovateľ“) na začatie konania podľa čl. 130 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), v ktorom namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov, a to postupom Obvodného súdu Bratislava I (teraz Okresného súdu Bratislava I) v súdnom konaní vedenom na tomto súde pod sp. zn. 18 C 5/96. V označenom súdnom konaní žiadal o vydanie rozhodnutia vo veci započítania doby od 7. októbra 1972 do 31. marca 1973 ako doby perzekúcie pre účely dôchodkového a nemocenského zabezpečenia. Svoju žalobu právne odôvodnil zákonom č. 119/1980 Zb. o súdnej rehabilitácii. V podnete doručenom ústavnému súdu tvrdil, že napriek dostatočne preukázanému nároku Okresný súd Bratislava I do dňa podania podnetu o veci samej nerozhodol, a preto porušil jeho základné právo upravené v čl. 48 ods. 2 ústavy na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Ochrany tohto základného práva sa domáhal na označenom súde sťažnosťou z 22. decembra 1998 podanou podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov).

Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 36/99-13 z 27. mája 1999 prijal podnet v časti namietajúcej zbytočné prietahy v konaní na konanie, lebo spĺňal všetky zákonom požadované formálne i vecné náležitosti, a začal konať vo veci samej.

Okresný súd Bratislava I vo svojom vyjadrení z 30. júna 1999 navrhoval „ústavnú sťažnosť“ ako nedôvodnú zamietnuť z dôvodov, že z obsahu faktografie, ktorú k vyjadreniu pripojil, jednoznačne vyplýva, že súd vo veci navrhovateľa riadne a bez prietáhov konal a dĺžka konania je vlastne determinovaná nekvalifikovanými podaniami a opakovanou neúčastťou žalobcu na pojednávaníach a jeho stanoviskom, že vo veci nemieni vypovedať.

Keďže účastníci konania svojím prejavom (navrhovateľ písomným súhlasom z 29. júna 1999 - č. l. 23 a Okresný súd Bratislava I písomným súhlasom z 30. júna 1999 - č. l. 27) netrvali na ústnom prerokovaní podnetu, ústavný súd v súlade s § 30

ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 38/1993 Z. z.“) upustil od ústneho pojednávania a rozhodol bez ich účasti.

II.

V konaní o veci samej vychádzal ústavný súd zo skutkových zistení, ktoré vyplynuli z obsahu podnetu a dôkazov pripojených navrhovateľom, z obsahu spisu 18 C 5/96 Okresného súdu Bratislava I i z písomného vyjadrenia tohto súdu, a to najmä z týchto: .

- Navrhovateľ podal 30. decembra 1994 návrh na začatie konania vo veci priznania zápočtu mesiacov perzekúcie na Mestský súd v Bratislave. Tento ho po právoplatnosti uznesenia č. k. 16 S 3/95-2 zo 6. februára 1995 postúpil Obvodnému súdu Bratislava 1, kde bol zapísaný do registra neúplných návrhov a vedený pod sp. zn. 17 Nc 107/95. Výzva Obvodného súdu Bratislava 1 na odstránenie nedostatkov podania z 25. augusta 1995 (t. j. po 7-mich mesiacoch od postúpenia veci Mestským súdom v Bratislave) obsahovala žiadosť o zaslanie listinných dôkazov vzťahujúcich sa k veci, ešte 1 exemplára návrhu s upozornením, že inak súd konanie zastaví. V ten istý deň mu bola zaslaná výzva, aby v lehote 15 dní od jej doručenia v kolkoch na rube tlačíva zaplatil súdny poplatok za návrh vo výške 1.000,- Sk, inak súd konanie zastaví, pretože pred zaplatením celého poplatku v správnej výške nemôže súd vo veci konať (tlačívo vzor O. s. p. 4a). Obe výzvy boli žalobcovi (v konaní pred ústavným súdom navrhovateľ) doručené 9. septembra 1995, ktorý na ne v určenej lehote reagoval tak, že doplnil podľa neho potrebné listinné dôkazy i ďalší exemplár návrhu a proti uloženému súdnemu poplatku sa „odvolal“. V „odvolaní proti výzve“ žiadal súd, aby „rozhodnutie o vyžiadaní súdneho poplatku zrušil, lebo súdne konanie pod sp. zn. 17 Nc 107/95 má charakter rehabilitačného konania“ a to je podľa zákona č. 119/1992 Zb. oslobodené od súdnych poplatkov.

Obvodný súd Bratislava 1 sa týmto „odvolaním“ v tom čase nezaoberal (až 27. septembra 1996 ho vyzval, aby predložil doklad o svojich majetkových pomeroch) a 11. januára 1996 (t.j. po štyroch mesiacoch po úkonoch žalobcu) mu adresoval výzvu, obsahom ktorej bola žiadosť, aby v lehote 15 dní upresnil petit

návrhu (čoho sa domáha, ako má súd rozhodnúť), inak súd konanie zastaví. K zastaveniu konania došlo uznesením sp. zn. 18 C 5/96 z 11. marca 1996 podľa § 43 ods. 2 O. s. p., keď podľa názoru súdu žalobca „žalobu nedoplnil, neupresnil, čoho sa domáha“.

- O odvolaní navrhovateľa proti uzneseniu Obvodného súdu Bratislava 1 sp. zn. 18 C 5/96 z 11. marca 1996 rozhodol Mestský súd v Bratislave uznesením č. k. 7 Co 182/96-16 z 26. júna 1996 tak, že napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Vo svojom zrušujúcom uznesení vyslovil právny názor, že súd prvého stupňa nesprávne posúdil písomné podanie navrhovateľa (návrh na začatie konania), keď dospel k záveru, že navrhovateľ výzve súdu nevyhovel. Poukázal menovite na skutočnosť, že navrhovateľ doplnil pôvodný návrh, v ktorom jasne a zrozumiteľne uviedol, akých nárokov sa domáha, a v podaní z 19. septembra 1995 upresnil petit návrhu tak, že sa domáha odškodnenia podľa zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii. Za tejto situácie bolo povinnosťou súdu v konaní pokračovať a návrh vecne prejednať.

- Pokiaľ išlo o zaplatenie súdneho poplatku za návrh (výzva Obvodného súdu Bratislava 1 z 25. augusta 1995), proti ktorému žalobca namietal, a i keď podanie označil ako „odvolanie“, z jeho obsahu vyplynulo, že žiadal o jeho odpustenie, ako to konštatoval vo svojom rozhodnutí aj Okresný súd Bratislava I (zmena názvu súdu na základe zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 328/1996 Z.z., ktorým sa ustanovujú nové sídla a obvody súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov). avšak až 19. mája 1997 (t.j. takmer po dvoch rokoch). Súd uznesením č.k. 18 C 5/96-26 z 19. mája 1997 nepriznal navrhovateľovi oslobodenie od súdneho poplatku s odôvodnením, že zo strany navrhovateľa „ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie práva“. Krajský súd uznesením z 28. augusta 1997 č. k. 29 Co 252/97-32 napadnuté uznesenie Okresného súdu Bratislava I potvrdil, aj keď z iných dôvodov. Tieto spočívali v tom, že žalobca na výzvu prvostupňového súdu, ktorú prevzal 27. septembra 1996, nepredložil v určenej lehote doklad o svojich majetkových pomeroch, ktorý je jedným z predpokladov pre uplatnenie § 138 ods. 1 O. s. p. K dôvodu prvostupňového súdu týkajúceho sa predpokladanej bezúspešnosti sporu uviedol, že ho „treba starostlivo zvažovať, keďže ide o určitú prejudíciu sporu“.

- Po rozhodnutí Mestského súdu v Bratislave, ktorým zrušil rozhodnutie Obvodného súdu Bratislava 1 o zastavení konania sp. zn. 18 C 5/96 z 11. marca 1996, t. j. po 26. júni 1996, Okresný súd Bratislava I vykonal nasledujúce úkony,

- zaslal prípis žalobcovi, aby preukázal svoje majetkové pomery (24. 9. 1996),
- doručil návrh odporcovi na vyjadrenie (25. 11. 1996),
- požiadal odporcu o ďalší exemplár vyjadrenia (19. 2. 1997),
- rozhodol o zamietnutí žiadosti žalobcu na oslobodenie od súdnych poplatkov (19. 5. 1997),
- vyzval žalobcu na zaplatenie súdneho poplatku (26. 11. 1997),
- vyzval žalobcu na špecifikáciu petitu návrhu (9. 7. 1998),
- požiadal o výsluch žalobcu dožiadaným súdom v Trnave (30. 10. 1998); podľa obsahu dožiadania žalobca mal uviesť „skutočnosti, aby sa dalo posúdiť, či si uplatňuje zápočet podľa rehabilitačného zákona č. 119/1990 Zb. alebo iného zákona“,
- 26. 1. 1999 určil prvýkrát termín na ústne pojednávanie na deň 25. 3. 1999,
- pre neúčasť navrhovateľa ústne pojednávanie bolo odročené na 20. 5. 1999,
- pre neúčasť navrhovateľa na pojednávaní, ktoré sa malo uskutočniť 20. 5. 1999, bolo pojednávanie odročené na 22. 9. 1999. Dôvodom neúčasti navrhovateľa na tomto pojednávaní bola skutočnosť, že predvolanie mu bolo doručované na nesprávnu adresu, namiesto do Cífera bolo doručované do Bratislavy.

Ústavný súd po vykonanom dokazovaní dospel k týmto skutkovým a právnym záverom:

S prihliadnutím na všetky uvedené skutočnosti možno urobiť záver, že konanie, ktoré trvá viac ako 4 roky, nie je adekvátne ani skutkovej, ale ani právnej zložitosti prípadu, pričom ani zložitosť prípadu nezbavuje súd zodpovednosti za prieťahy vyvolané nečinnosťou súdu, ktorá pramení z nejasnenosti právnej problematiky a zákonného postupu v konaní, ktorá sa v konkrétnom prípade prejavila vo vykonaní aj opakovaných, a tým zbytočných úkonov, čo malo rozhodný vplyv na rýchlosť konania.

V konaní ústavného súdu o podnete, v ktorom navrhovateľ namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, ústavný

súd skúmal aj možnosť vzniku priet'ahu v konaní v dôsledku správania sa navrhovateľa.

Na rôzne výzvy adresované žalobcovi tento reagoval v primeranej lehote. Navrhovateľ odmietol svoj výsluch pred dožiadaným súdom (uskutočnil sa 10. 12. 1998) a žiadal, aby tak urobil súd príslušný na prerokovanie veci sám. V ospravedlnení svojej neúčasti na pojednávaní 25. 3. 1999 (doručenom súdu 30. 3. 1999) okrem toho, že bol „nútený uprednostniť účasť na neodkladnom úradnom jednaní vo veci nástupu do zamestnania“, uviedol, že podľa jeho názoru „procedurálna príprava predmetného súdneho konania bola už ukončená“ a „preto by mal konajúci súd v predmetnej veci urýchlene rozhodnúť“. Poukázal na to, že „opakovane konajúcemu súdu písomne oznámil, že v predmetnej právnej veci už vypovedať nebude, lebo nemá ani viac čo dodať, pritom na návrhu trvá v celom rozsahu“. V závere listu uviedol: „ak dňa 25. 3. 1999 konajúci súd v právnej veci pod č. k. 18 C 5/96 ešte nerozhodol, potom súdu tiež podám žiadosť o písomné formulovanie doplňujúcich otázok, ktoré súdu písomne zodpoviem v ním stanovenej lehote, až po konzultácii s konzultujúcim advokátom“. Takúto žiadosť doručil Okresnému súdu Bratislava I osobne 29. júna 1999, pričom poukázal na to, že tým „by predmetné súdne konanie bolo definitívne pripravené, v zmysle § 114 zák. 70/92 Zb. na rozhodnutie v jedinom pojednávaní, teda aj bez účasti navrhovateľa“.

Pri zvažovaní podielu na vzniknutých priet'ahoch nebolo možné nevychádzať predovšetkým z obsahu zrušujúceho uznesenia Mestského súdu v Bratislave z 26. júna 1996, z ktorého vyplynul záver, že procesnému súdu nič nebránilo, aby vo veci meritórne rozhodol. Tento názor odvolacieho súdu mohol napokon vyvolať u navrhovateľa ľudsky pochopiteľný odmietavý postoj k „ďalšej špecifikácii“ petitu návrhu a „nepotrebných úkonov“ a dokonca aj negatívny postoj k celej kauze.

Účastníci konania pred súdom sú povinní prispieť k tomu, aby sa dosiahol účel konania najmä tým, že pravdivo a úplne opíšu všetky potrebné skutočnosti, označia dôkazné prostriedky a dbajú na pokyny súdu, pričom ale súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci nečinní a jeho ďalší postup ustanovuje zákon (§ 101 ods. 1 a 3, § 114 ods. 1, 2, § 119 ods. 1 a § 131 O.s.p.).

Napokon zodpovednosť štátu (reprezentovaná konajúcim štátnym orgánom) vzniká aj vtedy, ak v konaní okrem zbytočných priet'ahov spôsobených účastníkom

konania nastanú aj také iné prieťahy (zbytočné), ktoré možno pripísať štátnym orgánom, a podľa názoru ústavného súdu prieťahy v značne väčšom rozsahu vznikli práve postupom súdu.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy, ako vyplýva z ustálenej judikatúry ústavného súdu, je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdneho orgánu o svojom práve. K naplneniu práva na súdnu ochranu v rozhodovaní o veci samej dochádza však zásadne právoplatným a vykonateľným rozhodnutím vrátane výkonu rozhodnutia, a nie iba konaním pozostávajúcim z rôznych úkonov v rôznych časových intervaloch, ktoré potom v súhrne vyústia spravidla do neefektívnosti ochrany práv občana.

I keď čas na konanie bez zbytočných prieťahov nie je možné presne ohraničiť, lebo neexistuje časová hranica, uplynutím ktorej konanie štátneho orgánu môže mať povahu zbytočných prieťahov v konaní, možno rýchlosť a účinnosť konania objektívne posúdiť najmä charakterom prejednávanej veci a správaním sa samotného účastníka súdneho konania, z ktorých ústavný súd aj vychádzal, a preto rozhodol tak, ako je to uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Košiciach 2. septembra 1999

JUDr. Tibor Šafárik
predseda senátu